

Realisatie werkzaamheidsdoel: (te) ambitieus, maar noodzakelijk

Arbeidsmarktflits 113 | 7 februari 2013

Om de toekomstige financierbaarheid van ons sociaal model in te schatten, is de economische afhankelijkheidsratio een belangrijke indicator. Deze ratio geeft het aantal niet-werkenden per honderd werkenden weer. Werkenden dragen via belastingen en sociale bijdragen sterk bij tot de financiering van het sociaal systeem, terwijl niet-werkenden proportioneel meer gebruik maken van uitkeringen en sociale voorzieningen. De niet-werkenden omvatten in onze analyse alle personen buiten arbeidsleeftijd (0- tot 19-jarigen en 65-plussers) en de personen op arbeidsleeftijd die niet werken (inactieve en werkloze 20- tot 64-jarigen).

Van de 65-plussers, een van de vier groepen niet-werkenden, weten we dat hun relatieve omvang in de volgende decennia sterk zal toenemen (vergrijzing). Iets minder bekend is de prognose dat het aandeel jongeren in Vlaanderen de volgende vijftien jaar ook licht zal toenemen (vergroening). De demografische afhankelijkheidsratio, de verhouding tussen de bevolking buiten arbeidsleeftijd en de bevolking op arbeidsleeftijd, zal volgens de prognoses oplopen van 68,2 in 2011 tot 74,3 in 2020 en zelfs 92,0 in 2050. Maken de vergrijzing en vergroening dat de economische afhankelijkheidsratio eveneens gedoemd is om te stijgen? Niet noodzakelijk: als we er in slagen om een groter aandeel van de bevolking op arbeidsleeftijd aan het werk te krijgen en te houden, dan kan deze stijgende werkzaamheid de demografische druk compenseren. Een extra werkende heeft immers een dubbel heilzaam effect op de economische afhankelijkheidsratio: hij of zij verdwijnt uit de teller (één niet-werkende minder) en vervoegt de noemer (één werkende meer). Elke extra werkende versterkt tegelijk de draagkracht en verlicht de draaglast.

Om de evolutie van de Vlaamse economische afhankelijkheidsratio in te kunnen schatten, baseren we ons enerzijds op de bevolkingsprognoses van het Federaal Planbureau en anderzijds op eigen projecties van de werkzaamheidsgraad. Voor deze projectie hanteren we het IMPACT-scenario, dat rekening houdt met maatschappelijke trends (zoals de stijgende arbeidsdeelname van vrouwen), demografische ontwikkelingen (vooral de veroudering van de bevolking op arbeidsleeftijd), conjunctuurvooruitzichten (in de vorm van de geraamde evolutie van de werkloosheid) én de verwachte impact van recente beleidshervormingen (zoals de hervorming van het brugpensioen en het vervroegd pensioen).

Tabel. Demografische afhankelijkheidsratio, werkzaamheidsgraad (20-64) en economische afhankelijkheidsratio (gewesten en België): reële cijfers (2011) en projecties volgens de bevolkingsvooruitzichten 2010-2060 en het IMPACT-scenario (2020)

		demografische afhankelijkheidsratio	werkzaamheidsgraad	economische afhankelijkheidsratio
Vlaams Gewest	reëel 2011	68,2	71,8	133,5
	projectie 2020	74,3	73,3	137,9
Waals Gewest	reëel 2011	67,7	62,2	169,3
	projectie 2020	73,5	65,3	165,6
Brussels Gewest	reëel 2011	61,5	58,2	176,9
	projectie 2020	62,4	60,3	169,4
België	reëel 2011	67,0	67,3	148,1
	projectie 2020	72,7	69,3	149,1

Noten: Demografische afhankelijkheidsratio = aantal personen buiten arbeidsleeftijd per 100 personen op arbeidsleeftijd (20-64)

Werkzaamheidsgraad = aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64)

Economische afhankelijkheidsratio = aantal niet-werkenden per 100 werkenden

Bron: WSE-projectiemodel werkzaamheid; FPB & ADSEI - Bevolkingsvooruitzichten 2010-2060, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek - EAK, Eurostat - LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

Steunpunt WSE

In 2011 was 71,8% van de Vlaamse 20- tot 64-jarigen aan het werk (tabel). Volgens het IMPACT-scenario zou de werkzaamheidsgraad tegen 2020 oplopen tot 73,3%. Deze stijging van anderhalf procentpunt is echter onvoldoende om te vermijden dat de economische afhankelijkheid toeneemt en dus in ongunstige zin evolueert. Volgens het IMPACT-scenario zouden er in Vlaanderen in 2020 tegenover elke 100 werkenden 137,9 niet-werkenden staan, een toename van 4,4 niet-werkenden ten opzichte van de verhouding in 2011 (ratio van 133,5). De vergroening en vooral de vergrijzing worden met andere woorden slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de stijgende arbeidsdeelname. In Wallonië en Brussel zou de economische afhankelijkheidsratio tussen 2011 en 2020 daarentegen licht *dalen* onder impuls van de stijgende werkzaamheid, maar dan wel vanaf een veel hoger startniveau - en met een hoger eindresultaat (een ratio van respectievelijk 165,6 en 169,4 in 2020).

De Vlaamse werkzaamheidsdoelstelling voor 2020 ligt op 76%. Volgens het IMPACT-scenario (73,3% werkende Vlamingen in 2020) zouden we deze target dus niet halen. Indien we er toch in zouden slagen om de 76%-doelstelling te realiseren, dan zou de economische afhankelijkheidsratio in 2020 129,4 bedragen, lager dan in 2011 (133,5) en zelfs lager dan in het precrisisjaar 2007 (131,5). Een groeipad richting de Vlaamse werkzaamheidsdoelstelling van 76% volstaat dus om het numeriek evenwicht tussen werkenden en niet-werkenden te handhaven op het niveau van de voorbije jaren. Voorlopig dan toch, want na 2020 zet de vergrijzing zich onverminderd voort. Als de bevolkingsvooruitzichten bewaarheid worden, zouden we in 2050 een werkzaamheid van ongeveer 82% moeten halen om de economische afhankelijkheid op het recente peil te houden. De 76%-norm tijdig realiseren wordt al een hel(s)e klus, een langetermijnvooruitblik leert dat deze doelstelling nog maar een eerste, noodzakelijke tussenstap is naar nog hogere, zeg maar Scandinavische, waarden.

Verder lezen

Meer duiding bij de indicatoren en cijfers uit deze flits vindt u in Theunissen, G & Herremans, W. 2012. Kan een hogere werkzaamheid de economische afhankelijkheid onder controle houden? *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 22(4), 43-53. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie of in het Trendrapport Vlaamse Arbeidsmarkt 2012. Synthese en update.

Gert Theunissen
Steunpunt Werk en Sociale Economie